

Vzroki protestantizma, duhovno okolje

Vzroki so:

- **Upadanje papeške avtoritete.** Je eden odločilnih vzrokov. Če bi ostala močna, Lutrova reformacija gotovo ne bi uspela. Dekadenca se začne z avignonskim eksilom, ko se papeštvo začne odvracati od nalog glede na univerzalno Cerkev in ima vse bolj pred očmi francoske razmere. Papeži preveč zlorablajo cerkvene kazni (izobčenja).
- **Nemški proti rimski nacionalizem.** Nacionalizem je večkrat v zgodovini Cerkve vzrok razkolom. Na koncilu v Konstanci Nemci nastopijo proti centralizmu rimske kurije, proti zlorabam služb, proti prevelikim dajatvam.
- **Nazadovanje teologije.** Teologi so razdeljeni v tomiste-realiste (via antiqua) in okamiste-nominaliste (via moderna). Glede mnogih teoloških vprašanj vlada velika nejasnost, ne ve se, kaj je dogma, kaj mnenje, teologi brezkončno razpravljajo o nepomembnih vprašanjih. Veliko je nejasnosti v zvezi s pojmovanjem Cerkve. Luter je pristaš nominalistov. Nanj vpliva tudi avguštinizem s svojim naukom o nesposobnosti padlega človeka, o moči poželenja, o izvornem grehu, o opravičevanju. Ko pada avtoriteta Cerkve, varuhinje razodetja, raste biblicizem.
- **Misticizem.** Močan vpliv na versko življenje v Nemčiji imajo mistiki. Veliko govore o nemoči in nevrednosti človeka in o usmiljenju Odrešenika, od katerega vse pričakujejo. Luter da svojemu misticizmu poseben pečat. Zelo je poudarjena zavest grešnosti. Človeka rešuje le popolna vera v Kristusa.
- **Politični in socialni vzroki.** Cesarjeva oblast je slabotna, pač pa so posamezni knezi zelo mogočni. Obubožani vitezi se radi pridružijo Lutru in podpirajo reformo. Rastejo mesta, ki so vedno odprta novim idejam. Kmetje, ki jih plemstvo tlači, vidijo v reformaciji svoje upanje. Velike socialne razlike so med višjim in nižjim klerom.